

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

פרקי אבות – פ"ו

(יו"ל לקראת שבת פ' במדבר ה'תשפ"א)

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק יז
(תרגום הפשוט)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים ואחת לבריאה
ה'י' תהא 'שנת פלאות אראנו

אבות פ"ו

אך ביאור זה אינו מספיק, משום שזה מתרץ רק כמה פרטים⁴ מהדברים אותם מונה ר' מאיר – אך לגבי פרטים אחרים, הרי אין להם כל שייכות להבהרה אשר „יסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו“ מלימוד התורה לשמה.

ב. כל ה„דברים“ – קשורים – ללימוד תורה לשמה:

בין הדברים אותם מונה ר' מאיר, ישנם כאלה שלכאורה כלל לא מתאים לומר שהינם שכר עבור העוסק בתורה לשמה דווקא. וזלדוגמא – אחדים:

(א) „אוהב את המקום אוהב את הבריות“ – דבר זה הרי הנו חיוב מצות עשה מן התורה⁵: ואהבת את ה' אלקיך, ואהבת לרעך כמוך.

(ב) „מרחקתו מן החטא“ – האם צריך להגיע למעלה המיוחדת של (שכר עבור) תורה לשמה כדי להרחיק יהודי מן החטא? – הרי לשם כך די בהרגש של יראת העונש, יראת חטא. יתירה מזו: קודם לכן בפרקי אבות⁶ מוצאים במפורש, „הסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עבירה“ – ואלו הם דברים פשוטים, שהסתכלות וההתבוננות בהם מונעים מעבירה.

(ג) „מוחל על עלבוננו“ – לכאורה אין ניכרת בזה המעלה הגדולה הבאה כתוצאה מלימוד „תורה לשמה“; כי מחילה על עלבון (כלומר שהוא מרגיש נעלב) עדיין איננה המעלה האמתית בביטול – ביטול עמוק יותר הוא כאשר העלבון כלל לא מפריע לו, ומלכתחילה אין הוא חש בעלבון.

(4) כמו „ונותנת לו מלכות וממשלה“, ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים“. ואולי גם „אוהב את הבריות .. משמח את הבריות .. ונהנין ממנו כו“ (ושאר ענינים שבין אדם לחבירו) – שלכן אין הבריות מבלבלים אותו (ואדרבה – מסייעים אותו).

(5) ואתחננו ו, ה. קדושים י, יח.

(6) רפ"ב ורפ"ג.

(7) ראה פיה"מ לדרמב"ם אבות פ"ד מ"ד. חובת הלבבות שער יחוד המעשה פ"ה. צוואת הריב"ש ס' ב' (וראה שם ס' יז"ד ובשינויי נוסחאות שם).

א. מי זקוק לשכר על „תורה לשמה“?

„רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה כו“ – ומונה לאחר מכן ריבוי „דברים“¹ להם זוכה העוסק בתורה לשמה.

ויש להבין: לאיזה סוג יהודים פונה ר' מאיר בהוראתו – שהרי ממה נפשך: אם הוא מדבר אודות יהודי הלומד כבר לשמה, מה נוגע לו שיזכה ל„דברים הרבה“? הוא הרי לומד „לשמה“, לשם התורה עצמה, ולא לשם ה„דברים“ להם יזכה; ואם מדובר אודות יהודי שעדיין אינו אוהב בלימוד תורה לשמה והכוונה להשפיע עליו שילמד תורה לשמה – הרי מכיוון שילמד כדי לזכות ל„דברים הרבה“ שוב לא יהא זה לימוד לשמה?

לכאורה היה אפשר לומר, בדומה לביאור הרמב"ם² בכך שהתורה מבטיחה טוב גשמי כשכר עבור לימוד התורה וקיום המצוות (אף שלכאורה אינו בערך להוות שכר עבור תורה ומצוות) – שזה על מנת שהיהודי ידע, „שאם נעשה אותה בשמחה ובטובת נפש כו“ שיסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה כו' וישפיע לנו כל הטובות המחזיקות את ידינו לעשות התורה כו“;

ובדומה לכך בענייננו: ר' מאיר מבטיח לעוסק בתורה לשמה, שהוא „זוכה לדברים הרבה“ שייסיעו להסיר ממנו את המניעות והבלבולים מלימוד התורה³; וכפי שממשיך תיכף, „ולא עוד אלא שכל העולם כולו כדאי הוא לו“, שפירושו: לא רק שענייני העולם לא יבלבלוהו, אלא אדרבה – כל העולם „כדאי הוא לו“, ענייני העולם יעזרו לו שיוכל לעסוק בתורה מתוך מנוחה ושלוה.

(1) ראה מדרש שמואל (ועוד), די שב' פירושים – האם הדברים שפרט אח"כ הם ה„דברים הרבה“ שבתחלת המאמר.

(2) הל' תשובה רפ"ט.

(3) נוסף על הסיוע בלימוד התורה נופא – מגלן לרזי תורה ונעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק“.

כפשוטו¹¹, שהוא עסוק בו יומם ולילה עד שאינו מפסיק לחשוב אודותו – כך, שכל חיות ויגיעתו היא בלימוד התורה לשמה, עד שזו נעשית כל מציאותו ומהותו.

ה. כיצד ישיג „עוסק בתורה לשמה” שאר עניני עבודת ה'?

מכיוון שכאן המדובר אודות „עוסק בתורה לשמה”, יכולה להתעורר אצלו שאלה: רז"ל^{11*} אומרים הרי „כל האומר אין לו אלא תורה .. אפילו תורה אין לו”, אלא צריכה להיות הנהגה של תורה עם גמילות חסדים, כלומר, גם העוסק בתורה לשמה צריך לעסוק בגמ"ח¹², דבר האפשרי רק על-ידי העיסוק עם האנשים שמסביבו; יתירה מזו: ההתעסקות בגמ"ח כדבעי קשורה עם העבודה של בירור וזיכוך המדות – פיתוח רגש עבור הזולת, לא להיות בעל גאווה, וכו' – שלכך נדרשים עבודה ויגיעה מיוחדים.

ואפילו בענינים שבין אדם למקום ישנם כמה וכמה עניני עבודה – לעורר אהבת ה', להיות ירא שמים כדבעי וכו' – שאינם נעשים בדרך ממילא, אלא צריך להתייגע עליהם רבות. ובפרט לפי הוראת הרמב"ם^{12*}: והאיך היא הדרך לאהבתו ויראתו¹³, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו¹⁴ הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו כו' מיד אוהב כו' וכשמחשב בדברים האלו עצמן מיד הוא נרתע לאחוריו וירא^{14*} ויפחד כו'.

ג. דיוקים נוספים במשנה

ישנם גם כמה דיוקים בלשון המאמר, ומהם⁸:

- (א) הלשון „מלבשתו עונה ויראה” ולא על דרך הרגיל (שעל-ידי תורה לשמה), „נעשה עניו וירא”, או „יבוא לעונה ויראה” וכדומה?
(ב) מהי ההדגשה „נהנין ממנו עצה ותושיה” – ולא „מבקשים ממנו” או „מקבלים ממנו”?
(ג) בסיום המאמר נאמר „מגדלתו ומרוממתו על כל המעשים” – מהו החילוק בין שתי הלשונות בתוכן ובענין?

ד. ביאור המושגים „לשמה”, „עוסק”

הביאור בזה:

ר' מאיר מדייק, אשר כאן מדובר אודות אדם ה„עוסק בתורה לשמה”, שהכוונה בכך היא:

„לשמה” פירושו, שהוא לומד לא כדי לנצל את הלימוד בשביל איזו תכלית שהיא מלבד עצם הלימוד, אפילו לא לצורך תכלית של קדושה (כמו לידע את המעשה אשר יעשון כו', וכיוצא בזה), אלא רק בשביל התורה, השגת התורה? – רק בשביל לימוד התורה עצמו.

ו, „עוסק בתורה לשמה” פירושו, שהוא לומד (באופן זה, ו) מתוך עמל ויגיעה¹⁰; ויתירה מזו, שלימודו הוא בדוגמת אדם המנהל עסק

(8) ראה גם נחלת אבות ועוד כאן.

(9) ובתנאי ספ"ה (מפע"ח) כדי לקשר נפשו לה' ע"י השגת התורה. וראה ג"כ ב"ח אר"ח סמ"ז ד"ה ומ"ש דאמר. בהל' ת"ת לאדה"ו (פ"ד ס"ג), „לשמה ללמוד ע"מ לשמור ולעשות” – כי יש כו"כ דרגות בלשמה כמו שיש בשלא לשמה (וזב"ז תליא) – ראה הל' ת"ת שם. ובארוכה – פיה"מ להרמב"ם סנה" ר"פ חלק. והענין ד„לשמה” המדובר בנדו"ד במס' אבות – מילי דחסידותא (ב"ק ל, א) – הוא דרגא גבוה. וראה ר"ן נדרים (פא, א. מרבינו יונה), לבוש ושוע"ע אדה"ו אר"ח שם (בריש הסימן) שלימוד לשמה היינו מצד חשיבות התורה. ובחיודשי חת"ס שם, שזוהו לימוד לשם השגת התורה עצמה (ע"ד, ודרוש וקבל שכו"), ולא רק כדי לידע את המעשה כו'. ובארוכה רמב"ם הל' תשובה (פ"י ה"ה) – דלשמה היינו העובד מאהבה, ע"ש.

(10) ב"ח שם ד"ה ונוסחא. ט"ז שם סק"א.

(11) סד"ה אריב"ל כו' כל העוסק בתורה וסד"ה אריב"ל בכל יום ויום תפ"ח. ועוד.
(11*) יבמות קט, ב. אגה"ק ס"ה (קח, סע"ב). ועוד. וראה ע"ז יז, ב ומפרשי הע"י שם.
(12) עכ"פ „מיעוט ימיהם” (אגה"ק שם – קט, א).
(12*) הל' יסוה"ת פ"ב ה"ב.
(13) בכ"כ כתי" ודפוסיים: וליראתו.
(14) בסהמ"צ להרמב"ם מ"ע ג': שנתבונן ונשכיל מצותיו ופועולותיו. ובחינוך סתי"ח: בפעולותיו ובפקודיו. ובשניהם ממשין: על שנשיגהו. וצ"ע*.
(14*) וירא – בדפוס ווארשא חסר (ובמילא גם בצילומי וכו') ולפענ"ה היא השמטת הדפוס דמוכח.

(* וראה לקו"ש חל"ד ע' 32 ואילך.

„זוכה“ (ולא שיקבל ענינים אלה בתור שכר):

השכר שהקדוש־ברוך־הוא משלם ליהודים עבור לימוד התורה וקיום המצוות הנו בערך לתורה ולמצוות עצמן. אפילו לפי הדיעה¹⁹ ששכר המצוות (אינו תוצאה ומסובב מהמצוות עצמן, אלא) באופן סגולי, כגמול (צדדי) עבור עשיית המצוה

– הרי העובדה שלכל מצוה יש שכר משלה, מוכיחה כי לשכר יש שייכות והתדמות למצוה עבורה הותאם שכר זה²⁰;

ועל אחת כמה וכמה לפי הדיעה¹⁹ ששכר המצוות הוא כמו תוצאה טבעית מהמצוה עצמה²¹ – הרי בוודאי שהשכר הוא בערך למצוה עצמה.

וכמו כן בענייננו: השכר עבור „עוסק בתורה לשמה“ – הוא באותו ענין, כלומר: התקשרות לנותן התורה אשר „אורייתא וקודשא־ברוך־הוא כולא חד“²². ולכן אי אפשר להגדיר את ה„דברים הרבה“ הנמנים כאן בשם „שכר“, משום שבהם לא מתבטא הענין של תורה לשמה (התקשרות לקדוש־ברוך־הוא, לנותן התורה).

וזה חידושו של ר' מאיר, אשר בהמשך לעיקר השכר (המהוה תוצאה) של ה„עוסק בתורה לשמה“, הוא גם „זוכה לדברים הרבה“ – הוא מקבל, בדרך זכיה, „דברים הרבה“ הנמוכים²³ מעצם המדריגה של העוסק בתורה

שואל איפוא ה„עוסק בתורה לשמה“: מכיוון שכל ה„עסק“ שלו הוא בתורה לשמה, כיצד יוכל לעשות ולהצליח בכל שאר עניני עבודת ה'15? הרי יחסר לו, חס ושלום, בענינים אלה? אילו היה עסקו בתורה שלא בדרגת תורה לשמה, אלא כדי לידע את המעשה אשר יעשו, שזה כולל „לידע“ את כל עניני עבודת ה'¹⁶ – אזי אין ה„לימוד“ וה„מעשה“ סותרים זה לזה, אלא אדרבה, זהו לימוד המביא אותו למעשה ועבודת ה';

אך מכיוון ומדובר כאן אודות העוסק בתורה לשמה – שאינו חושב כלל אודות מה שהוא יקבל וישיג באמצעות הלימוד, כי אם לומד רק בשביל השגת התורה גופא –

ואם כן, הריהו נמצא בקביעות במצב, שאינו חושב כלל אודות „עצמו“ ואודות ה„מדריגות“ שלו בעבודת ה'¹⁷; אין לו זמן להתבונן האם כבר בירר וזיכך את מדותיו או לא (ועל אחת כמה וכמה להתעסק עם (עניני גמ"ח –) אנשים שמסביבו¹⁸) – ואם כן, מה יאה אצלו בקשר עם שאר הענינים בעבודת ה'?

ו. ה„דברים הרבה“ – אינם שכר על הלימוד

מחדש ר' מאיר „כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה“ – הדיוק הוא

(15) פשוט, שבמדריגות גבוהות דעוסק בתורה לשמה (כמו „לשם התורה עצמה“, מחבר תורה שלמעלה בקוב"ה – לקו"ת שלה מז, רע"ג. ובכ"מ), האדם כבר אוהב וירא ה' וכו' – אבל [נוסף לזה, שגם בזה יתכן שהענינים שבין אדם לחבירו לא יהיו בתכלית השלימות, הרי"ן הוראת ר"מ היא לכך העוסק בתורה לשמה, גם דרגות נמוכות יותר (וראה מד"ש כאן).

(16) דלעשיית מצוות כפשוטה – הרי (כל) תלמוד מביא לידי מעשה (קידושין מ, ב. וש"ג). ואפילו תורתו אומנתו מפסיק לעשיית מצוה (ירושלמי ברכות פ"א סה"ב. שבת פ"א סה"ג). וראה בארוכה לעיל ע' 328 ואילך.

(17) אף שמפסיק לעשיית מצוות (כנ"ל הערה הקודמת). וראה תוד"ה כאן מו"ק ט, ריש ע"ב.

(18) ראה ענד"ו לקו"ת [המתורגם] ח"טו (ע' 288-9) בבאור מאמר ריב"ז (ברכות כח, ב) איני יודע באיזו (דרך) מולכים אתי – שמפני גדול טרדותיו במילוי שליחותו בעלמא דין לא ה' מרגיש אחי"ר שלו. עיי"ש.

19) ב' הדיעות הובאו ונתבארו בשל"ה בית אחרון (יב, א"ב).

20) ועפ"ז יש להתאים מ"ש אדה"ז בתניא פל"ט (נג, א) – „שכר מצוה מצוה פי' שמשכרה נדע מהותה“ – גם לדיעה זו.

21) בלשון התניא (רפ"ז): כי הגורם שכר המצוה היא המצוה בעצמה. וראה הנסמן בלקו"ת [המתורגם] ח"ה ע' 137 הערה 23.

22) ראה תניא פכ"ג. ליקוט פי' לפרק זה (קה"ת, ברוקלין, תשל"ח). ולהעיר מחדא ג פסחים ג, ב.

23) וכן זוכה לדברים שלמעלה מה„שכר“ שמגיע לו, כי הם למעלה מגדר נברא (מצ"ע) ובאים אל האדם רק דרך זכ"י ואתעדל"ע. כגון: מגליץ לו רזי תורה ונעשה כמעין המתגבר וכנדר שאינו פוסק. וכן למשכנ"ת (לקו"ת ח"ז ע' 371) הפירוש ב„דברים הרבה“ שהו"ע הריבוי א"ט שבתורה – שהוא רק בדרך, וזכ"ל.

המדות של הלומד תורה לשמה, שיהא מוחל על עלבונו; אך כדי להגיע לשלימות בבירור המדות, שמלכתחילה לא ירגיש כל עלבון, נדרשת עבודה מיוחדת.

ת. הדברים להם זוכה ללא כל יגיעה

אמנם לאידך, ישנם „דברים” להם זוכה העוסק בתורה לשמה בשלימותם, ללא כל השתדלות מיוחדת מצדו²⁸ – לדוגמה: „אוהב את המקום אוהב את הבריות, משמח את המקום משמח את הבריות .. ונהנין ממנו עצה ותושיה בינה וגבורה .. ונותנת לו מלכות וממשלה וחקור דין”.

ומכיוון שהוא „אוהב את הבריות .. משמח את הבריות”, ברור שלא יחסר לו חס ושלום בהנהגה הטובה בין אדם לחבירו; ויתירה מזו: דוקא מפני שהוא עוסק בתורה לשמה הוא יזכה לעילוי בשכל באופן כללי, גם ביחס לעניני העולם, כך שיוכל לתת „עצה” גם במילי דעלמא כו²⁹, עד לעצה עליה מעידה תורת אמת „נהנין ממנו כו” – ומכיוון ש„נהנין ממנו עצה ותושיה” הריהו „משמח את הבריות”³⁰.

28 וי"ל, שזהו בעיקר בענינים דמילי דעלמא ואלה הנוגעים בין אדם לחבירו – כדי שלא יצטרך „לצאת” מר"א של תורה ועבודה להתעסק בהם.

ומה ש„אוהב את המקום .. משמח את המקום” (ולא רק „מכשרתו” לזה וכדומה) – יש לומר, כי מדת האהבה (החפץ לדבקה בו ית') נוגע לעוסק בתורה לשמה גופא – ראה תניא פמ"א שם איך שכל הכוונות דחשיב מיוסדים באהבה כו' – (וראה בארוכה רמב"ם הל' תשובה פ"ו). וראה חינוך (מצוה תיח): שעם ההתבוננות בתורה תתישב האהבה בלב בהכרח: ומכש"כ מה שמגלין לו רזי תורה ונעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק.

29 להעיר גם מתולדות י"י ס"פ ויצא בשם הבעש"ט (בפי' משנה זו). ובאגה"ק סכ"ב: ונהנין ממנו עצה ותושי' היינו בד"ת כו'.

30 וי"ל, שהענין ד„אוהב .. משמח את הבריות” נעשה דוקא מצד היותו עוסק בתורה לשמה. כי התואר „בריות” מורה על מי שאין בו שום מעלה רק זה שנברא ע"י הקב"ה [ראה תניא פמ"א. תענית כ', ריש ע"ב. ובארוכה לקו"ש [המתורגם] חט"ו ע' 134-5]. ולכן:

העוסק בתורה בשביל איזו תכלית, הרי טיפולו והתעסקותו הוא עם אלה שבידם להביא לו תועלת לתכלית

לשמה, ואותם „דברים” מסייעים לו בשאר עניני עבודת ה', כדלקמן.

ז. שני סוגים ב„דברים הרבה”

ה„דברים הרבה”, להם זוכה העוסק בתורה לשמה, מתחלקים לשני סוגים: „דברים” שהוא מקבל בדרך ממילא, ואין הוא זקוק לשם כך ליגיעה מיוחדת; ו„דברים” נוספים להם „זוכה” רק באופן חלקי וממילא נדרשת גם עבודתו שלו; וזאת אומרת: הוא מקבלם על-ידי עבודה קלה בהרבה מאשר אדם אחר – אך נדרשת עשייתו כדי שענינים אלה יהיו אצלו כדבעי ובשלימות.

וזו משמעות השינויים ודיוקי הלשונות בדברי ר' מאיר „ומלבשתו ענוה ויראה, ומכשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן, ומרחקתו מן החטא ומקרבתו לידי זכות” – משום שעל דברים אלה צריך גם העוסק בתורה לשמה להתייגע כדי לקבלם בשלימותם:

העוסק בתורה לשמה גורם לכך אשר „מלבשתו ענוה ויראה” – התורה פועלת בו שיהיו לו את המדות (ענוה ויראה²⁴) בדרך לבוש, באופן חיזוני (כמו לבוש על האדם) – אך הם אינם מתאחדות איתו עד שנעשות המדות שלו („נעשה עניו וירא”); כמו כן, התורה (רק) מכשרה אותו להיות „צדיק .. ונאמן”, מרחיקה אותו מהחטא (בדומה לנאמר (ולא ממש) „לא יאונה לצדיק כל און”²⁵) ומקרבת אותו למצוות – אך כדי להיות „צדיק .. ונאמן” בפועל, להשמר מחטאים ולהיות בעל זכויות בפועל – זקוק הוא לעבודה יגיעה.

וכמו כן – „מוחל על עלבונו”: התורה, להיותה „דברי כאש”²⁶, מלבנת ומוככת²⁷ את

24 הטעם שנותנים לו ב' מדות אלו דוקא, י"ל שהוא מפני שהן מוכרחות לעבודת האדם, כמשנת' בארוכה בההתועדות (ע"פ סיום מס' סוטה: לא תיתני ענוה .. יראת חטא).

25 משלי יב, כא. וראה דרך חיים (למהר"ל) אבות כאן.

26 ירמ' כג, כט.

27 ראה לקו"ש [המתורגם] חט"ו ע' 414-5 (בפי' „עיקר

טבילותא בנורא” – סנה' לט, א).

של העוסק בתורה לשמה, מכילים שני רבדים ודרגות שונות: (א) מצד עצם עיסוקו בתורה לשמה הריהו נעלה מכל עניני העולם (בדיוק כמו התורה עצמה); (ב) מצד ה"דברים הרבה" להם, "זוכה" – יש לו שייכות לעניני העולם (למרות שהם נמוכים בהרבה מדרגתו ומעלתו – עוסק בתורה לשמה).

ובהתאם לשתי דרגות אלה נוקטת המשנה בשני הביטויים, "גדולתו ומרוממתו": "גדול" מתאים לומר בהשוואה לאחד שהוא (בערך אליו, אלא שהוא) קטן ממנו; ואילו "רוממות" מורה על התנשאות והבדלה, עליונות שלא בערך מזה שהוא מרומם ממנו.

ובענייננו: מצד ה"דברים הרבה" להם הנו זוכה (להם יש שייכות וערך לעניני העולם והבריאה) הוא, "גדול על כל המעשים" – גדלותו ביחס למעשים ועניני העולם היא בערך, אלא שהוא גדול מהם;

אך מצד עצם העסק בתורה לשמה הריהו מובדל ונעלה לגמרי מכל עניני העולם – "מרוממתו על כל המעשים".

יא. לימוד, לשמה" אצל כל אדם

על אף שדרגת, "עוסק בתורה לשמה" – באופן תמידי – אינה שייכת לכל אחד³¹, עם זאת אומר אדמו"ר הזקן בתניא³², שהכוונה "לשמה" צריכה להיות אצל כל אחד³³ על כל פנים, "בתחילת הלימוד".

ויש לומר הביאור בזה:

מכיוון שתורתו של הקדוש־ברוך־הוא היא אין סוף, אין היא יכולה להתפס בשכל האדם, שהנו נברא ומוגבל, אלא אם כן קיימת אצלו תנועה של ביטול, ועל ידה יכול הוא לקבל את

ט. הוראה גם עבור ה"נהנין ממנו עצה"

מכך מובן, שבמאמרו של ר' מאיר ישנה הוראה (לא רק עבור העוסק בתורה לשמה עצמו, אלא) גם עבור יהודי שני, העשוי לחשוב:

מכיוון שהעוסק בתורה לשמה חייב להיות פרוש מענייני העולם ומהאנשים סביבו – נמצא שאין לו ידיעה בעניני העולם (כי אילו הייתה לו, זו גופא הוכחה שאין הוא עוסק בתורה לשמה); ועל אחת כמה וכמה שלא ניתן לסמוך על עצתו בהיות העולם או בעסקנות ציבורית וכיוצא בזה.

מבהיר ר' מאיר, כי אדרבה: דוקא משום שהוא עוסק בתורה לשמה הריהו זוכה להבנה מושלמת בעניני העולם – ולכן, "נהנין ממנו עצה ותושיה כו'", "העצה שהוא נותן היא באופן של "נהנין".

ובפשטות: אם אין לו בהירות מספקת בנושאים הנשאלים, הוא ימנע מלתת עצה; אך לאידך, אם כן יאמר את חוות־דעתו ועצתו, אזי ברור שזוהי העצה ותושיה האמתיים והנכונים על פי תורת אמת; ואפילו אם נדמה שהעצה שנתן אינה מתיישבת עם שכל אנושי – הרי מכיוון שהוא, העוסק בתורה לשמה, "אוהב .. משמח את הבריות", ברור הדבר ש"נהנין ממנו כו'", ומעצה זו שנתן, להיותו אוהב ובכח התורה, בוודאי תתקבל הנאה.

י. ההבדל בין "גדלות" ל"רוממות"

ובכך תובן גם לשון המשנה, "גדולתו ומרוממתו על כל המעשים", שאין זה סתם כפל לשון –

מהאמור עד כה עולה, כי אישיותו ומצבו

31 ראה רמב"ם הל' תשובה שם ה"ב: ומעלה זהו היא מעלה גדולה מאד ואין כל חכם וזכה לה והיא מעלת אברהם אבינו כו'. וראה גם (בארוכה) פיה"מ סנה" ר"פ חלק.

32 ספמ"א (נה, ב).

33 כמ"ש שם, בבניונים – "ש, היא מדת כל אדם כו'" (תניא רפ"ד). וראה שם לפני"ו (נת, א), "בוה חפץ כל אדם מישראל באמת לאמיתו לגמרי בכל לב ובכל נפש ... לדבקה בה". ועיי"ג בסיום הפרק שם.

זו שבשבילה לומד, אבל לא עם בריות בעלמא שלא יוכלו לסייע לו:

אבל העוסק בתורה לשמה, שלומדה אך ורק משום שהיא תורתו של הקב"ה. הרי דוקא משום זה יש בו רגש וקירוב ואהבה גם לבריות (מכיון שגם הם נבראו מאתו ית'), ולכן מטפל עמהם ולא עוד אלא ש"משמח את הבריות".

וזוהו הטעם מדוע מסדר הברייתא פתח את הברייתא של „קנין תורה” במאמרו של ר' מאיר

– שלכאורה תמוה: היה מתאים לפתוח בברייתות המזרות על לימוד התורה בכלל, ורק אחר כך – להתייחס למדריגה הנעלית ביותר בלימוד התורה (עוסק בתורה לשמה)? – לפי שהברייתא של „קנין תורה” הנלמדת בשבת שלפני שבועות, זמן מתן תורתנו, מציגה את הסדר בו צריך יהודי להתכונן לקבלת התורה בחג השבועות⁴⁰; והסדר הוא: לכל לראש נדרשת תנועה של „עוסק בתורה לשמה”⁴¹, שעל־ידיה מקבלים את התורה; ורק אחר כך מתחיל הסדר של לימוד התורה בפועל.

(משיחות ש"פ במדבר,

חגה"ש וש"פ נשא תשל"ה)

תורתו של הקדוש־ברוך־הוא³⁴; ובדומה למה שמצינו במתן־תורה, שהכלי לקבלת התורה היה הביטול באמירתם „נעשה ונשמע”³⁵ (ובהקדמת נעשה לנשמע³⁶).

וכן הוא גם אצל כל אחד, אשר עוד בטרם מתחיל אצלו הסדר של לימוד התורה – מצב בו תקף פסק־הדין ש„לעולם יעסוק אדם בתורה ואפילו שלא לשמה כו”³⁷ – צריכה להיות התנועה של „קבלת התורה”, כדי לקבל שייכות עם תורתו של הקדוש־ברוך־הוא³⁸; ודבר זה נפעל על־ידי תנועת הביטול, המתבטאת בכוונה „לשמה” – שאין לו שום פניה אישית בלימוד (המורה על הרגש מציאותו הפרטית), ונרגשת רק מציאות התורה³⁹.

(34) ראה גם לקו"ש [המתורגם] חט"ו ע' 353 ואילך.

(35) משפטים כד, ז.

(36) שבת פח, א.

(37) פסחים ג, ב. ושו"נ. רמב"ם שם ה"ה. פיה"מ שם.

ראה ה'ל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג ובקו"א שם.

(38) להעיר ממשנת' (לקו"ש חט"ו ע' 1 ואילך) העטם

שהתורה מתחילה בבית – כי לימוד התורה בהבנה והשגה

הו"ע ה"ב" שבתורה, כי אפ"ל רק לאחר הקדמת הביטול.

(39) בערך הדרגא בלשמה „לשם התורה” (נסמן לעיל

הערה 15), הכוונה דלשמה לקשר נפשו לה' נק' לימוד

אדעתא דנפשי' (ראה הנסמן בתורת שלום ע' 19 הערה 3) – אבל בכללות, מכיון שגם בכוונה זו לומד אך ורק בשביל התקשרות זו שנעשה ע"י השגת התורה גופא, נק' לימוד שלא אדעתא דנפשי'. וראה תורת שלום שם. (40) ראה מדרש שמואל כאן בריש הפרק. (41) עדמשנת' כמ"פ (לקו"ש ח"יב ע' 229. ועוד) דאפשר לכאור' לקבוע עתים בתורה באופן שבעת הריא יהי' לימודו באופן דתורתו אומנת.

לזכות

כ"ק אדווננו מזרנו זרבינו מלך המשיח

ויה"ר שע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדווננו מזרנו זרבינו מלך המשיח לעולם ועד

הוספה

בשורת הגאולה

ע.

יש לומר – שהמקדש דלעתיד (ש"בנוי ומשוכלל יגלה ויבוא מן השמים¹) יתגלה תחילה בהמקום "שנסע מקדש וישב שם"² בזמן הגלות ("בית רבינו שבבבל"³), ומשם יועתק למקומו בירושלים.

. . . ואולי יש לומר, שמרומז בלשון הרמב"ם (בהלכות מלך המשיח⁴) "ובנה מקדש במקומו" – דלכאורה: מהו הצורך להשמיענו כאן שבנין המקדש הוא במקומו? ולאידך, למה אינו מפרש המקום, "ובנה מקדש בירושלים"? – ש"במקומו" רומז גם על מקומו של מלך המשיח בזמן הגלות (לפני ש"הרי זה משיח בודאי"), היינו, שבהיותו בגלות (ששם יושב⁵ וממתין ומצפה לגאול את בני ושכינה עמהן מהגלות) בונה מלך המשיח מקדש (מעט) שהוא מעין ודוגמת המקדש שבירושלים (כמו "בי כנישתא דשף ויתיב"³, "שנסע מקדש וישב שם"), בתור הכנה למקדש העתידי, שיתגלה תחילה שם, ומשם ישוב (עם הקב"ה ובנ"י) לירושלים.

. . . ואולי יש לומר, שמ"ש במדרש⁶ ש"בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם", קאי על גג בית המקדש דמקדש מעט שבחוץ לארץ⁷ שהוא במקום המקדש בירושלים ("שנסע מקדש וישב שם"), כי, לאחר ש"מקדש העתידי יתגלה וירד למטה לא יהי צורך להשמיע לישראל "הגיע זמן

(1) פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א. ועוד.

(2) ערוך ערך שף (הובא בחדא"ג מהרש"א מגילה כט, א).

(3) מגילה כט, א.

(4) ספ"א.

(5) ראה סנהדרין צה, א: "יתיב אפיתחא דרומי".

(6) יל"ש ישעי' רמז תצט.

(7) ועפ"ז יומתק הדיוק "עומד על גג בית המקדש" – ש"גגות . . . לא נתקדשו"

(רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ו ה"ז), שרומז על חו"ל בערך לקדושת א"י.

גאולתכם".

... יש לבאר כהנ"ל בנוגע ל"בית רבינו שבבבל" בדורנו זה – ביתו

(בית הכנסת ובית המדרש) של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו:

... בדור זה, דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה,

מסיימים ומשלימים "מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"⁸ לעשות מארץ העמים ארץ ישראל גם במקום היותר תחתון דארץ העמים, חצי כדור התחתון (שבו לא הי' מתן תורה⁹), אשר, ע"י העלאת המקום היותר תחתון מעלים גם את כל שאר המקומות דארץ העמים¹⁰, וענין זה נעשה ע"י "בית רבינו" שבחצי כדור התחתון, שממנו אורה יוצאה לכל העולם, לעשות מהעולם כולו (עד לפנה הכי נדחת בקצוי תבל) ארץ ישראל, שזהו"ע ד"עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות"¹¹, ו"עתידה ירושלים שתתפשט בכל ארץ ישראל"¹¹, שבה יוקבעו כל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם כולו מחובר לבית המקדש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, נשיא הדור, שהוא המשיח (גואלן של ישראל) שבדור, ועוד וג"ו עיקר, שהוא הנשיא דתורת החסידות¹², אשר, ע"י הפצתה חוצה ("יפוצו מעינותיך חוצה", עד לחוצה שאין חוצה ממנו, בכל קצוי תבל) פועלים ביאת מלכא משיחא¹³.

ועפ"ז מובן גודל העילוי ד"בית רבינו" – "מקדש מעט" העיקרי

בגלות האחרון, "שנסע מקדש וישב שם", ולכן "הרי הוא מקום המקדש גופי' דלעתידי", ולא עוד אלא שבו יתגלה מקדש העתיד, ומשם ישוב

(8) תניא רפ"ז.

(9) ראה אגרות יקודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע' תצב ואילך. וש"נ.

(10) "כמו בהגבהת כותלי בית שצריכים להתחיל להגבי' הקורה התחתון דוקא ואז ממילא יוגבהו העליונים הימנו, משא"כ אם הי' מתחיל מאמצע הכותל לא הי' מגבי' התחתונים" (תו"א בראשית ד, רע"א).

(11) ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ר פ' שבת ור"ח. יל"ש ישעי' רמז תקג.

(12) להעיר, שתורת החסידות היא בחי' היחידה שבתורה (ראה קונטרס ענינה של תורת החסידות), הקשורה עם בחי' היחידה שבישראל, נשמתו של משיח צדקנו (רמ"ז לזח"ב מ, ב. ועוד).

(13) אגה"ק דהבעש"ט – כש"ט בתחלתו.

לירושלים (כנ"ל).

ויש להוסיף, שענין זה מרומז גם בשמו¹⁴ של "בית רבינו" שבדורנו: "רבינו" – ב' שמותיו רומזים על הגאולה: שמו הראשון – יוסף – ע"ש "ביום ההוא יוסיף אדניי שנית ידו לקנות את שאר עמו אשר ישאר מאשור וממצרים גו' ומאיי הים גו' ואסף נדחי ישראל ונפוצות יהודה יקבץ מארבע כנפות הארץ"¹⁵, ושמו השני – יצחק – ע"ש הצחוק והשמחה ששלימותה בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, כמ"ש¹⁶ "אז ימלא שחוק פינו", "אז" דייקא, לעתיד לבוא¹⁷, כשיאמרו ליצחק (דוקא) "כי אתה אבינו"¹⁸.

ו"בית (רבינו)" – מספרו שבע מאות ושבעים¹⁹, וע"ש מספר זה נקבע שמו אשר יקראו ל"בית רבינו" בפי כל ישראל, "770"²⁰, שמספר זה הוא הגימטריא ד"פרצת", ע"ש "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"²¹, שרומז שמבית זה אורה יוצאה לכל ד' רוחות העולם, ובאופן של פריצת גזר, שכל ד' רוחות העולם מתעלים לדרגת ארץ ישראל ("עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות"), כולל ובמיוחד שכל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם נקבעים בארץ ישראל ומתחברים לבית המקדש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, עליו נאמר²² "פרצת עליך

14) כידוע שהשם מורה על תוכנו ומהותו של הדבר הנקרא בשם זה (תניא שעהיה"א ספ"א. וראה בארוכה תשובות וביאורים (קה"ת תשל"ד) ס"א וש"נ).

15) ישע"י יא, יאיב.

16) תהלים קכו, ב.

17) משא"כ בזמן הגלות, ש"אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעוה"ז, שנאמר אז ימלא שחוק

פינו" (ברכות לא, א).

18) ישע"י סג, טז. שבת פט, ב.

19) להעיר מהנהגת גדולי ישראל שלמדו רמזים והוראות בעבודת ה' גם מעניני חול כיו"ב (כמו מספר הקרון במרכבת המסע, שהו"ע עראי, ועאכו"כ בנוגע לבית קבוע), ובפרט בנדו"ד שהמספר נעשה שמו של הבית, כבפנים.

20) הן בלשון הקודש – שבע מאות שבעים, הן באידיש – זיבן זיבעציק, והן בלשון המדינה

(אנגלית) – "סעווען סעווענטי".

21) ויצא כה, יד.

22) וישב לה, כט.

פרץ", ודרשו חז"ל²³ "זה משיח, שנאמר²⁴ עלה הפורץ לפניהם"²⁵.

... בשלימות דמספר שבע (שבע מאות ושבעים) נרמזת גם שלימות עבודתו של רבינו במשך כל ימי חייו, שבע עשירות שנים, שבעים שנה (תר"ם – תש"י), ועד לגמר ושלימות עבודתו בעשור השביעי בחצי כדור התחתון (מהבית שמספרו שבע מאות ושבעים), כולל גם המשך העבודה בשנים שלאח"ז ע"י דור השביעי, "כל השביעין חביבין"²⁶ – עי"ז נעשית השלימות דמעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות בכל שבעת הארצות שבעולם, ותיכף ומיד "יוסיף אדניי שנית ידו גו' ואסף נדחי ישראל גו'", עי"ז ש"פּרצת (בגימטריא שבע מאות ושבעים) עליך פרץ", "עלה הפורץ לפניהם".

ובכל זה ניתוסף הדגשה יתירה בתקופה האחרונה:

העבודה דהפצת התורה והיהדות והמעיינות חוצה מ"בית רבינו" (770) הולכת ונמשכת וביתר שאת וביתר עוז גם לאחרי (עשר שנים האחרונות ב)חיים חיותו בעלמא דין, יותר מארבעים שנה (תש"י – תש"נ), באופן ד"נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"²⁷, ונמצא, ש"בית רבינו" (770) הוא בבחינת "תלפיות", "תל שכל פיות פונים בו"²⁸, יותר מיובל שנים (ת"ש – תש"נ), "עד עולם"²⁹.

וענין זה מודגש עוד יותר כשרואים במוחש שהולך וניתוסף ביתר שאת וביתר עוז במספר בנ"י שבאים ל"בית רבינו", "ברוב עם הדרת מלך"³⁰ (כולל גם "מאן מלכי רבנן"³¹, ובפרט נשיא (מלך) הדור), ונעשה

(23) אגדת בראשית ספס"ג. וראה ב"ר ספפ"ה ובפרש"י.

(24) מיכה ב, יג.

(25) ולהעיר, ש"בית משיח" בגימטריא "פרצת" (770). ודו"ק.

(26) ויק"ר פכ"ט, יא. וראה ד"ה באתי לגני ה'ש"ית בתחלתו. ובארוכה – ד"ה זה תשי"א.

(27) תבוא כט, ג.

(28) ברכות ל, א.

(29) שמואל"א א, כב ובפרש"י. ירושלמי ברכות פ"ד ה"א. וראה קידושין טו, א. מכילתא

ופרש"י משפטים כא, ו.

(30) משלי יד, כח.

(31) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב – ברע"מ.

צורך והכרח להגדיל ולהרחיב עוד יותר את „בית רבינו“, ועד להגדלה והרחבה שהיא באופן דפריצת גדר, „פריצת“ (בגימטריא 770), כמו בנין בית חזק³².

וע"פ האמור לעיל ע"ד גודל העילוי ד„בית רבינו שבבבל“ – ש„נסע מקדש וישב שם“, והוא מקום המקדש גופי דלעתיד, ועד שבו יתגלה מקדש העתיד ומשם יחזור לירושלים – מובן גודל הזכות דכאו"א מישראל להשתתף בגופו ובממונו³³ (וכל המרבה הרי זה משובח) בבניית „בית רבינו שבבבל“, כהכנה לירידת והתגלות מקדש העתיד תיכף ומיד ממש. (קונטרס בענין מקדש מעט זה בית רבינו שבבבל - סה"ש תשנ"ב ע' 465)

32) ועד להנחת אבן פינה.

[בערב ח"י אלול שנת תשמ"ח נערכה הנחת אבן פינה (להגדלת והרחבת) בית הכנסת ובית המדרש דליובאוויטש שבליובאוויטש, במעמד כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהניח האבן פינה בידיו הק'. המו"ל].

33) ע"ד וברוגמת בית המקדש – ש„הכל חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם כו" (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א הי"ב).

לעילוי נשמת

ובמיוחד בפעולות שיעורי לימוד הדת
חינוך ילדי ישראל וקעמפ גן ישראל
עסק רבות במבצעי כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
ובהקמת וביסוס הרבה מוסדות חב"ד
ובהבאת שלום בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו
אוהב ואהוב
ורבים השיב מעון
העמיד דור ישרים יבורך
שלוחי וחסידיו כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
נפטר ביום ראשון לסדר בהעלותך את הנרות
עשירי לחודש סיון ה'תשס"ז
ת' נ' צ' ב' ה'

הרב החסיד אי"א נו"נ
עוסק בצ"צ באמונה
הת' מוה"ר אברהם
ב"ר יצחק אייזיק הלוי ז"ל
לויטנסקי

מבחירי תלמידי ישיבת תו"ת ליובאוויטש
מקושר בלב ונפש לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
ושלוחו במשך ארבעים שנה
רב ומשפיע לאנ"ש ושלוחים בקצוי תבל
מילא שליחותו בשמחה ובאהבת ישראל חסידותי
מתוך מסירת נפש
בבית חב"ד שמחה מניקא

(מנוסח המצבה)

*

נדפס ע"י משפחתו שיחיו

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>